

Bratkova I. M.

Academy of Financial Management

GOVERNMENT BONDS ANALYSIS AND EVALUATION AS AN INVESTMENT INSTRUMENT

Summary

The role of government securities in the financial system and their place in the investment market are studied in the article. The analysis of government bonds using as an investment instrument by different groups of investors are researched. There are also calculated the "risk-yield" ratio for debt instruments using modern portfolio theory tools and analyzed their major risks. Proposal to improve the investment attractiveness of government bonds are formed.

Key words: government securities, investment attractiveness of government bonds, risk-free asset, credit rating, the government bonds default risk.

УДК 368.03(4/8)

Мелещенко А. І.

Бренер А. В.

Воровська К.А.

Запорізький національний технічний університет

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОГО ТА МІЖНАРОДНОГО РИНКУ НЕДЕРЖАВНОГО ПЕНСІЙНОГО СТРАХУВАННЯ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

У статті розглянуто сучасні тенденції та стан недержавного пенсійного страхування в Україні та Сполучених Штатах Америки. Особливу увагу приділено висвітленню та дослідженню діяльності страхових компаній у системі пенсійного забезпечення України та США. Проаналізовано досвід США у сфері недержавного страхування та можливість його застосування в Україні. Визначено актуальні проблеми та шляхи покращення стану недержавного пенсійного забезпечення в Україні.

Ключові слова: пенсійне забезпечення, недержавне/державне пенсійне страхування, страхова компанія, холдинг, інвестиції, анuitети, пенсійні плани.

Постановка проблеми. Закони України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» і «Про недержавне пенсійне забезпечення» були прийняті ще в 2004 р., за мету вони мали перехід до трирівневої пенсійної системи. Проте третій рівень – недержавне пенсійне страхування ще зовсім мало розвинутий в Україні, тому необхідно розглянути міжнародний досвід.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам і перспективам розвитку державного та недержавного пенсійного страхування в Україні та світі присвячені роботи багатьох зарубіжних та вітчизняних учених.

Серед зарубіжних учених найбільш помітний вклад у цю сферу внесли такі вчені, як: О. Мітчелл, Р. Шеа, Б. Хеммонд, Р. Маурер, М. Варшавський та К. Сметерс.

Багато праць вітчизняних учених-економістів присвячено дослідженню пенсійного забезпечення та пенсійного страхування України, наприклад роботи Т. Кір'яна, М. Шаповала, Е. Лібанової, С. Пирожкова, М. Руженського, В. Сахацького, М. Шаварина, А. Якимова, В. Грушко, М. Ріппа, О. Зарудного, Б. Зайчук, В. Яценко, В. Никитенко, В. Семендяєва, І. Гнибіденко, М. Бойко, Н. Антоненко.

Але мало уваги було приділено саме стану недержавного пенсійного страхування та шляхам його покращення в Україні.

Метою статті є аналіз сучасного стану недержавного пенсійного страхування в Україні та використання досвіду закордонних країн у цій галузі, зокрема США. Виділення причин недосконалості недержавного пенсійного страхування в Україні та шляхів його покращення, беручи до

уваги досвід більш розвиненої в цій сфері країни – США.

Виклад основного матеріалу дослідження. З прийняттям Законів України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» і «Про недержавне пенсійне забезпечення» в 2004 р. розпочато впровадження пенсійної реформи, сутність якої полягає в переході до трирівневої пенсійної системи [3].

Отже, на сьогодні система пенсійного забезпечення в Україні складається з таких рівнів:

1) солідарна система загальнообов'язкового державного пенсійного страхування;

2) накопичувальна система загальнообов'язкового державного пенсійного страхування;

3) система недержавного пенсійного забезпечення.

Перший рівень належить до загальнообов'язкового державного пенсійного страхування. Другий та третій рівні становлять систему накопичувального пенсійного забезпечення. Громадяни України можуть бути учасниками одночасно різних рівнів пенсійної системи [1, с. 154–155].

Перший рівень – солідарна пенсійна система – передбачає забезпечення мінімальної та гарантованої пенсії, яка надається державою. Пенсії виплачуються з коштів державного Пенсійного фонду. Пенсія нараховується тільки за ті роки (місяці), коли працівник та підприємство, де працює працівник, фактично сплачували пенсійні внески із/на заробітну плату розмір якої становив не менше мінімальної встановленої урядом. Розрахунок величини пенсії проводиться не за трудовим, а за страховим стажем,

тобто за період, коли громадянин виплачував обов'язкові платежі до Пенсійного фонду [3].

Проте солідарна система забезпечує лише мінімальні виплати пенсіонерам. Як правило, вони досягають не більше 30–35% від середнього доходу працівника, що він одержував до виходу на пенсію [1, с. 154–155].

Другий рівень – накопичувальна система загальнообов'язкового державного пенсійного страхування. Вона ґрунтується на засадах накопичення коштів застрахованих осіб у Накопичувальному фонді на індивідуальних пенсійних рахунках. Ці кошти інвестуються в економіку країни з метою отримання доходу. Всі накопичені кошти є власністю громадян, а виплати з Накопичувального фонду здійснюються додатково до загальнообов'язкових пенсійних виплат [2].

Третій рівень – система добровільного недержавного пенсійного забезпечення. Вона здійснюється недержавними пенсійними фондами, страховими компаніями та банками. Розмір пенсійних виплат залежить від розміру пенсійних внесків, терміну, протягом якого ці внески накопичувалися і розміру отриманого на них інвестиційного доходу. Ці виплати здійснюються незалежно від отримання виплат за загальнообов'язковим державним пенсійним страхуванням [2].

Проте нова система набула чинності. Передбачалось, що другий рівень накопичувальної системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування буде введено в дію у 2012 р. Частина обов'язкових пенсійних відрахувань (до 7% від заробітної плати працівника) буде спрямовано на персональні рахунки громадян. Ці кошти мали інвестуватися в українську економіку, а інвестиційний дохід збільшувати розмір майбутніх пенсійних виплат [3].

З кожним роком все більше з'являється страхових компаній, які пропонують вигідні ставки на пенсійне страхування. Провівши аналіз діяльності та послуг страхових компаній, що пропонують пенсійне страхування було виявлено, що такі компанії пропонують декілька видів пенсійного страхування, серед яких (див. рис. 1):

- страхування щомісячної довічної додаткової пенсії;
- страхування щомісячної пенсії на певний термін;
- пенсійне страхування з одноразовою виплатою.

Страхування щомісячної довічної додаткової пенсії – щомісячна виплата, яка здійснюється протягом життя пенсіонера з моменту досягнення ним пенсійного віку. У разі смерті пенсіонера спадкоємці одержують страхову суму, розмір якої визначений договором страхування.

Страхування щомісячної пенсії на певний термін – щомісячна виплата здійснюється пенсіонерів протягом визначеного ним терміну (10, 15, 20 або 30 років) з моменту досягнення пенсійного

віку. У разі смерті пенсіонера протягом терміну дії договору страхування, страхову суму отримують спадкоємці.

Пенсійне страхування з одноразовою виплатою – виплата страхової суми здійснюється одноразово до досягнення громадянином пенсійного віку. Крім того, протягом терміну дії договору страхування, з моменту вступу договору і до пенсійного віку, діє страховий захист життя.

Рис. 1. Розподіл видів пенсійного недержавного страхування серед громадян України

Як видно з графіку, перше місце за розподілом займає другий вид пенсійного страхування, він визнаний найбільш наближеним до звичної державної системи пенсійного страхування, і він також привабливий тим, що можна вибрати термін, впродовж якого буде виплачуватися пенсія.

Друге місце серед населення пенсійного та передпенсійного віку займає третій вид – пенсійне страхування з одноразовою виплатою, він вважається найбільш безпечним, адже завжди існує ймовірність, що страхова компанія збанкрутує.

Страхування щомісячної довічної додаткової пенсії, користується найменшим попитом.

На сьогодні в Україні існує багато різноманітних страхових компаній які пропонують майже однакові послуги. Найбільшою довірою користуються іноземні страхові компанії або історично українські компанії, але з іноземними акціонерами. Такі компанії існують на ринку страхових послуг досить довго, вони вже зарекомендували себе як сильні та надійні учасники (див. табл. 1).

Австрійська страхова група Vienna Insurance Group в Україні має найбільший попит серед населення, вона представлена такими компаніями, як «Княжа», «Українська страхова група», «Глобус», «Юпітер».

Страхова компанія «Княжа» починала як українська регіональна страхова компанія, яка була заснована в 1997 р. в м. Рівне, а вже у 2005 р. WienerStädtischeVersicherung AG, найбільша страхова компанія Австрії, придбала контрольний пакет акцій компанії, а у 2009 р. збільшила свою частку в компанії до 99,99%.

Страхова компанія «Українська страхова група» заснована у 2000 р. на основі 100%

Таблиця 1

Фінансові показники найбільш популярних страхових компаній в Україні на початок 2015 р.

Категорія	«Юпітер Vienna Insurance Group»	«УНІКА Життя»	«РЗУ Україна. Страхування життя»
Страхові премії	73 857 тис. грн	387,83 млн. грн	538 995 тис. грн
Страхові резерви	223 496 тис. грн	360,86 млн. грн	372 083 тис. грн
Статутний капітал	33 551 тис. грн	198,23 млн. грн	134 438 тис. грн
Страхові виплати	2 663 тис. грн	21,51 млн. грн	171 042,5 тис. грн
Рейтинг фінансової стабільності	«А»	«А»	«А»

Джерело: побудовано авторами на основі [4–6]

українського капіталу, є правонаступником СК «Напарс», а з лютого 2008 р. є повноправним членом Vienna Insurance Group зі 100% іноземним капіталом.

Страхова Компанія «Глобус» увійшла до складу Vienna Insurance Group. Капітал компанії перевищує 100 млрд євро, а рейтинг фінансової стабільності на сьогодні становить «А+».

Страхова компанія «Юпітер Vienna Insurance Group», з групи компанії Vienna Insurance Group в Україні, більше всіх орієнтована на страхування життя та пенсійне страхування – страхування з метою створення капіталу на певні потреби або додаткову пенсію. Програма страхування включає в себе такі поліси, як: «Золотий запас», «Легкий старт», «Страхова скринька» [4].

До надійних страхових компаній можна також віднести ПАТ «СК «УНІКА Життя», це дочірня компанія UNIQA Insurance Group – найбільшого страховика Австрії. Створена 14 липня 2006 р. Страхова компанія «УНІКА Життя» входить до міжнародної асоціації незалежних страхових компаній INSUROPE Multinational Benefits Association і є її ексклюзивним представником в Україні. [5] Пенсійне страхування компаній «УНІКА» й «УНІКА Життя» представлене перспективною програмою «Накопичуй додатковий дохід».

Польська страхова компанія «PZU Україна. Страхування життя» – компанія з іноземними інвестиціями та європейськими стандартами обслуговування. Входить до складу PZU – найбільшої страхової групи Польщі. На страховому ринку України «PZU Україна. Страхування життя» працює з 2003 р. Страхова компанія «PZU Україна. Страхування життя» пропонує широку низку програм зі страхування життя, які в залежності від їхнього призначення поділяються на три основні види: накопичувальне, пенсійне та ризикове. [6]

На сьогодні в Україні існує значна кількість страхових компаній зарубіжного і українського походження, які надають послуги недержавного пенсійного страхування. Однак попит на їх послуги серед громадян України не надто високий, якщо порівнювати з Європейськими країнами і Сполученими Штатами Америки, де в недержавне пенсійне страхування залучено більше 80% населення.

Пенсійна система США займає 9 місце в загальному рейтингу у 2015 р. і налічує 66,5 млн людей старше 60 років (тобто 20,7% всього населення). За матеріальною забезпеченістю літніх людей ця країна знаходиться на 29-му місці за рахунок пенсійного покриття в 92,5%, серед яких 18% літніх людей мають рівень доходу менше середнього; за станом здоров'я – на 25-му місці; особистий потенціал оцінюється в 67% зі 100% по регіонах і поміщає США на 4-те місце [7, с. 90].

У США функціонують як державні, так і приватні пенсійні системи. Вони будуються за розподільчим та накопичувальним принципами. Державна пенсія формується за рахунок внесків громадян, підприємств і державних асигнувань. Щомісячне відрахування становить 15,3% від заробітної плати. Близько половину з них, 7,65% – виплачується роботодавцем.

Пенсійне забезпечення в США здійснюється трьома способами:

– системою державного соціального страхування;

– з приватних пенсійних фондів, що формується за рахунок внесків роботодавців;

– системою індивідуальних пенсійних рахунків.

Право на отримання державної пенсії отримують громадяни США з 13-річним трудовим стажем. Пенсійний вік американців становить 65 років для жінок і 67 років для чоловіків. Однак вийти на пенсію можна і раніше. Але при цьому розмір одержуваної пенсії буде менший.

Середня державна пенсія в США становить приблизно 1100–1300 дол. США на місяць. Розмір пенсій залежить від заробітної плати та професійної діяльності. Наприклад, військові фахівці та державні службовці отримують пенсії вище інших категорій громадян.

Державна розподільча (солідарна) пенсійна система доповнюється пенсійними планами за місцем роботи. Це насамперед приватні пенсійні фонди, що створюються роботодавцями з метою залучення та утримання кваліфікованої робочої сили. Часто для таких планів передбачаються податкові знижки, і в основному вони регулюються урядом. Це, по суті, вже накопичувальні системи, оскільки внески капіталізуються, а величина допомоги залежить від обсягів внесків, що надходять і доходів від інвестування коштів. У Німеччині, Японії, Нідерландах, Великобританії і США понад 40%, що працюють, охоплені додатковим пенсійним страхуванням за місцем роботи [8, с. 640].

Пенсії індексуються залежно від якості життя, зростання цін та інших факторів. Що стосується приватного пенсійного забезпечення, то в країні існує велика кількість різноманітних програм пенсійного страхування. Крім того всі пенсійні внески не оподатковуються.

Відмінною особливістю пенсійного забезпечення в США є переважання приватного пенсійного страхування над державним. Тому всього лише 30% пенсіонерів продовжують працювати після виходу на пенсію. Витрати за недержавними планами пенсійного забезпечення в США складають близько 3,9% ВВП, значно перевищуючи значення цього показника в середньому по країнах ОЕСР – 1,6% [9].

Основних видів приватного пенсійного забезпечення в США три. Це – приватні пенсійні плани за місцем роботи, особисті пенсійні рахунки, і анuitети, тобто ті ж пенсії, що накопичуються і виплачуються за допомогою страхових компаній. На відміну від державної пенсійної системи, всі приватні пенсійні системи носять добровільний характер. Ні підприємці, ні працівники не зобов'язані організувати, або брати участь в таких планах. Водночас кожна людина має право, відповідно до своїх життєвих обставин, бути учасником не тільки одного, а й двох і навіть більшої кількості планів за місцем роботи, а також відкривати свій особистий пенсійний рахунок. Таким чином, більшість американців отримує не одне (державна пенсія), а два–три і навіть більшу кількість джерел пенсійного доходу [10].

Приватна пенсійна система ніколи не змогла б досягти національних масштабів, якби держава не встановила чіткі «правила гри» в цій сфері. До середини 70-х рр. пенсійні плани не були настільки поширені і не грали настільки великої ролі, як сьогодні. Кількість учасників була приблизно наполовину меншою, ніж у 1998 р., з них переважна більшість (85%) була в планах з встановленими виплатами, а вартість активів ПВП становила одну десяту рівня, досягнутого в 2000 р. В основному тільки великі корпорації організу-

вали пенсійні плани на своїх підприємствах, вони ж є і роботодавцями, вносили більшу частину пенсійних внесків. Участь у пенсійних планах більш дрібних компаній була досить ризикованою справою, оскільки накопичення занадто часто пропадали, особливо в результаті зміни умов ведення бізнесу. Ситуацію змінив Закон «Про безпеку пенсійних доходів працівників» (The Employee Retirement Income Security Act – ERISA), прийнятий у 1974 р. Закон встановив принцип, згідно з яким пенсійні фонди і пенсійні накопичення існують окремо від основного бізнесу і не можуть зникнути ні за яких обставин. Закон встановив подвійний контроль за станом і веденням справ пенсійних фондів – як самих учасників, так і державних органів, що регулюють [10].

Найбільші страхові компанії Сполучених Штатів Америки є фінансовими конгломератами: через дочірні компанії вони можуть крім страхування займатися наданням кредитів і позик, організувати чекове обслуговування клієнтів, емітувати розрахункові кредитні картки, проводити операції з нерухомістю, з цінними паперами, керувати майном і капіталом за дорученням своїх клієнтів [11, с. 399].

Провідними страховими компаніями США, що займаються пенсійним страхуванням є:

1. American International Group – це найбільший у США страховик торговельних і промислових ризиків, який діє з 1919 р. і є холдинговою компанією зі штаб-квартирою в Нью-Йорку, що контролює 44 дочірні компанії в різних країнах світу [11, с. 399]. Компанії, що входять до AIG, надають послуги юридичним особам, державним установам і приватним клієнтам, використовуючи переваги найбільшої глобальної мережі майнового і особистого страхування. Крім того, компанії AIG є провідними страховими компаніями в галузі страхування життя та пенсії в Сполучених Штатах. Звичайні акції AIG розміщені на фондових біржах Нью-Йорка й Токіо. У компанії понад 65 тис. співробітників і 90 млн клієнтів у більше, ніж 100 країнах.

2. MetLife, Inc (скорочено від Metropolitan Life Insurance Company, Inc) є провідним міжнародним холдингом у сфері пенсійного забезпечення, корпоративних рішень та ефективного управління активами. Компанія обслуговує близько 100 млн клієнтів і має понад 50 представництв у різних країнах світу. MetLife займає позицію лідера на ринках США, Японії, Латинської Америки, Азійсько-Тихоокеанського регіону, Європи та Близького Сходу [12].

Ще однією широко диверсифікованою страховою корпорацією США є SIGNA. Вона була заснована в 1982 р. На чолі SIGNA знаходиться холдинг зі штаб-квартирою у Філадельфії. Головні інтереси корпорації пов'язані зі страхуванням

майна і відповідальності страхувальників. Низка дочірніх фірм займаються пенсійним, особистим страхуванням та брокерськими операціями. Відділення компанії діють у 160 країнах світу, в них зайняті більше 48 тис. осіб [11, с. 401].

Prudential Financial (US) – холдингова компанія, що володіє The Prudential Insurance Company of America та входить до рейтингів Fortune Global 500 і Fortune 500, заснована у 1875 р. Її дочірні компанії забезпечують страхування, управління інвестиціями, а також надають фінансові послуги для роздрібних та інституційних клієнтів в більш ніж у 30 країнах світу. Основні продукти і послуги включають страхування життя, ануїтети, взаємні фонди, пенсійні інвестиції, брокерські послуги, а також страхування комерційної і житлової нерухомості в багатьох штатах США.

New York Life Insurance – одна з найбільших страхових компаній у світі, що займається взаємним страхуванням життя, зайняла 80-те місце у рейтингу Fortune-500 та 324-те місце у рейтингу Fortune Global-500. Компанія надає послуги зі страхування життя і здоров'я, довгострокового догляду, ануїтети, пенсійні продукти, взаємні фонди та інші інвестиції, а також надає інвестиційні консультативні послуги. До того ж вона забезпечує страхування життя і фіксовані негайні та відстрочені ануїтети для членів Американської асоціації пенсіонерів. Також компанія пропонує повний спектр брокерських послуг в області фінансового планування та інвестиційного консультування, трасові послуги і фінансування капітальних послуг (див. табл. 2).

Підсумовуючи, потрібно зазначити, що недержавне пенсійне страхування в США грає велику роль у формуванні пенсійного забезпечення громадян і дозволяє їм мати декілька джерел формування їх майбутньої пенсії. Страхові компанії США представлені загалом у формі акціонерних товариств і товариств взаємного страхування. Однією з найважливіших особливостей найбільших страхових компаній зі страхування життя є та обставина, що завдяки високому авторитету на їхнє зберігання передаються багатомільярдні грошові засоби, що належать різним пенсійним фондам. Основне завдання страхових компаній у цьому випадку – шляхом розумної інвестиційної політики забезпечити приріст довірених грошових засобів. За зберігання цих фінансових ресурсів страхові компанії стягують комісійну винагороду. І навіть помірні її розміри – 0,1% від узятих на зберігання сум – приносять мільйонні доходи [11, с. 400]. Таким чином, недержавні пенсійні фонди є одним з найбільших джерел довгострокових інвестицій в економіку США.

Висновки. На сьогодні управління власними пенсійними накопиченнями – це дуже важ-

Таблиця 2

Фінансові показники страхових компаній США, що займаються пенсійним страхуванням

Назва страхової групи	Ринкова капіталізація, млн дол. США	Ціна акції, дол. США	Рейтинг фінансової стабільності
«American International Group»	62 300	54,95	A
MetLife, Inc., сокращенно от Metropolitan Life Insurance Company, Inc.	48 970	44,65	A+
SIGNA	34 950	136,65	A
Prudential Financial (US)	33 770	76,01	A+
New York Life Insurance	38 700	127,33	A++

Джерело: побудовано авторами на основі [13–14]

лива та необхідна річ. І з часом вона набуває все більшого постійного характеру, бо у США вже пройдено той етап, коли головною задачею пенсійного страхування було забезпечення мінімального доходу, який би дозволив пенсіонеру мати все необхідне для життя. Зараз його задачею є забезпечення такого доходу, який дозволить би страхувальнику після виходу на пенсію зберегти той рівень життя, який він мав працюючи.

Саме в цьому пенсійні системи США та України і відрізняються. У зв'язку з економічними проблемами, відсутністю інфляційних індексаций пенсій та заробітних плат та відсутністю довіри до банківської системи в громадян України просто не має коштів для участі в другому та третьому рівнях. Тому, другий рівень поки що не запроваджував, третій – все ще незначний в обсягах, отже, переважна частина пенсій в Україні нараховується і виплачується за допомогою коштів Пенсійного фонду. А солідарна система самостійно не може впоратися з наявними в країні фінансовими й демографічними негативними факторами [3].

З метою поліпшення системи недержавного пенсійного страхування в Україні доцільно:

– для активізації розвитку недержавного пенсійного страхування вести просвітницьку діяльність серед населення шляхом інформування через ЗМІ, мережу Інтернет, профспілкові організації тощо щодо важливості та основних переваг участі в недержавному пенсійному страхуванні для майбутнього пенсійного забезпечення;

– для забезпечення захисту пенсійних активів від різноманітних ризиків, пов'язаних з непрозорістю функціонування суб'єктів, що надають послуги з недержавного пенсійного страхування, внести зміни до законодавчих актів щодо чіткого визначення прав учасників недержавного пенсійного страхування та регламентування діяльності страхових компаній;

– для підвищення рівня довіри до фінансових установ, зокрема до страхових компаній, розробити та запровадити ефективну систему державного нагляду у сфері недержавного пенсійного забезпечення та систему гарантування збереження страхових внесків у разі неплатоспроможності страхової компанії.

Список літератури:

1. Кудряшов В. Курс фінансів : [навч. посібник] / В. Кудряшов. – К. : Знання, 2008. – 431 с.
2. Пенсійна реформа: як справляються інші країни і що робити в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://uar.org.ua/news/1424784278#.VT-OW_D9yz8
3. Бренер А. Аналіз сучасного стану пенсійного забезпечення України 2010–2015 рр. / А. Бренер, Ю. Набатова // Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка». – 2015. – № 5 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4054>
4. Офіційний сайт СК «Юпітер Vienna Insurance Group» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://jupiter.com.ua/ua/about/finance>
5. Офіційний сайт СК «УНІКА» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://unika.ua/ua/private/life/zhizn>
6. Офіційний сайт СК «PZU Україна. Страхування життя» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://pzu.com.ua/about/company/pzuukr.html>
7. Ильяшкова Е. Сравнительный анализ пенсионного обеспечения в России и за рубежом / Е. Ильяшкова, М. Косов // Электронный сборник статей по материалам XXXI Международной студенческой заочной научно-практической конференции. – М. : МЦНО, 2016. – № 2(31) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://nauchforum.ru/archive/MNF_social/2\(31\).pdf](http://nauchforum.ru/archive/MNF_social/2(31).pdf)
8. Право социального обеспечения : [учеб.-метод. комплекс] : в 2-х ч. Ч. 2: Особенная часть / [И. Гуцина и др.] ; под общ. ред. И. Гуциной. – Гродно : ГрГУ, 2011. – 667 с.
9. Pensions at a Glance 2013: OECD and G20 Indicators // OECD Publishing. – Paris, DOI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://dx.doi.org/10.1787/pension_glance-2013-en
10. Частные пенсионные системы в США. Аналитическая записка. Институт Соединенных Штатов Америки и Канады (ИСКРАН) Российской Академии Наук [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://npfinsp2.narod.ru/new/ISKRAN_401k.htm
11. Юхименко П. Теорія фінансів : підручник / П. Юхименко, В. Федосов, Л. Лазебник ; за ред. проф. В. Федосова. – К. : Центр навчальної літератури, 2010. – 576 с.
12. Офіційний сайт MetLife Inc [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://global.metlife.com>
13. Офіційний сайт А.М. Best's Consumer Insurance Center [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ambest.com/Consumers/ConsumerSearch.aspx?BL=36&PPP>
14. Джерело фінансових показників страхових компаній США [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://finance.yahoo.com>

Мелешенко А. И.

Бренер А. В.

Воровская Е. А.

Запорожский национальный технический университет

ОСОБЕННОСТИ РАЗВИТИЯ УКРАИНСКОГО И МЕЖДУНАРОДНОГО РЫНКА НЕГОСУДАРСТВЕННОГО ПЕНСИОННОГО СТРАХОВАНИЯ В СОВРЕМЕННЫХ УСЛОВИЯХ

Резюме

В статье рассмотрены современные тенденции и состояние негосударственного пенсионного страхования в Украине и в Соединенных Штатах Америки. Особое внимание уделено освещению и исследованию деятельности страховых компаний в системе пенсионного обеспечения Украины и США. Проанализирован опыт США в сфере негосударственного страхования и возможность его применения в Украине. Определены актуальные проблемы и пути улучшения состояния негосударственного пенсионного обеспечения в Украине.

Ключевые слова: пенсионное обеспечение, негосударственное/государственное пенсионное страхование, страховая компания, холдинг, инвестиции, аннуитеты, пенсионные планы.

Meleshchenko A. I.

Brener A. V.

Vorovska K. A.

Zaporizhzhya National Technical University

CURRENT TRENDS IN THE UKRAINIAN AND INTERNATIONAL MARKETS OF NON-STATE PENSION INSURANCE

Summary

The article highlights the trends and current state of non-state pension insurance system in Ukraine and in the United States of America. Special attention was given to research and coverage of insurance companies in the pension system of Ukraine and the USA. The experience of the USA in the field of private pension insurance and the possibility of its usage in Ukraine was analyzed in the article. The problems were defined and the ways of improving the private pension system in Ukraine were suggested in the article.

Key words: pensions, private/state pension insurance, the insurance company, holding, investments, annuities, pension plans.

УДК 336.71

Бугель Ю. В.

Чортківський навчально-науковий інститут підприємництва і бізнесу
Тернопільського національного економічного університету

СЕК'ЮРИТИЗАЦІЯ БАНКІВСЬКИХ АКТИВІВ ЯК ІНСТРУМЕНТ УПРАВЛІННЯ ПОРТФЕЛЬНИМ КРЕДИТНИМ РИЗИКОМ БАНКУ

Визначено сутність та значення сек'юритизації як перспективного способу управління портфельним кредитним ризиком комерційних банків. Обґрунтовано проблеми впровадження в Україні ефективно функціонуючих схем сек'юритизації банківських кредитних портфелів. Запропоновано практичні рекомендації щодо використання даного методу мінімізації кредитного ризику у вітчизняній банківській практиці.
Ключові слова: сек'юритизація, банківські активи, кредитний ризик, кредитний портфель, фінансові посередники.

Постановка проблеми. Нестабільність на світових фінансових ринках, збільшення й масштабність корпоративних банкрутств, незавершеність ринкових інституційних перетворень в економіці нашої країни, зростання темпів інфляції зумовлюють об'єктивну потребу у пошуку більш ефективних способів управління портфельним кредитним ризиком комерційних банків. У якості важливого й перспективного напрямку для практичної реалізації цього завдання можна розглянути використання такого способу управління кредитним портфелем банку як сек'юритизація активів, яка передбачає перетворення наданих банками кредитів на ліквідні цінні папери.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Суттєвий внесок у дослідження проблем сек'юритизації належить таким вченим-економістам, як А. Азріліян, А. Борисов, А. Грязнова, Є. Щетинін, Ю. Прудніков, О. Ковальов та іншим.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на значну кількість зарубіжних і вітчизняних наукових праць, присвячених сек'юритизації банківських активів, практичний аспект застосування цього інструменту в системі управління банківськими ризиками (у першу чергу, управління портфельним кредитним ризиком) вивчено недостатньо й потребує подальшого дослідження.

Метою статті є обґрунтування сутності та значення сек'юритизації як перспективного способу управління кредитним портфелем комерційного банку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розглядаючи питання сек'юритизації, необхідно від-

значити наявність різноманітних і суперечливих підходів щодо розуміння сутності цього складного терміну як у вітчизняній, так і в зарубіжній економічній літературі. Так, досить часто вживаним є таке розуміння сек'юритизації, яке наводиться в роботах А. Борисова, А. Азріліяна та деяких інших авторів, як «розширення використання цінних паперів у якості інструмента регулювання ринкових відносин і позичкового капіталу» [1, с. 676; 2, с. 609]. Утім таке визначення є надто широким.

Інший підхід, запропонований у праці А. Грязнової, передбачає розуміння сек'юритизації як залучення фінансових коштів шляхом випуску боргових цінних паперів замість отримання банківських позичок [3, с. 884]. Цей підхід, навпаки, є надто вузьким для розуміння реальних можливостей використання сек'юритизації. Аналогічним чином слід розцінювати й визначення сек'юритизації, запропоноване Є. Щетиніним та Ю. Прудніковим, як фінансування або рефінансування яких-небудь активів компанії, що приносять дохід шляхом перетворення таких активів на ліквідну форму через випуск облігацій або інших цінних паперів [4, с. 25]. Більш ґрунтовним видається тлумачення сек'юритизації О. Ковальова: «специфічна банківська техніка, за допомогою якої фінансові посередники (інвестори, фінансові компанії) отримують можливість інвестувати в окремі банківські активи, не купуючи їх цілком або частинами [5, с. 233]. Подібним є визначення сек'юритизації Дж. Сінкі як продажу позичок, які оформлені як цінні папери й саме у такому вигляді продані інвесторам [6, с. 15]. З точки зору